

# Houtskoolschets ambitieplan Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek

Het Overlegorgaan Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek heeft in juni 2024 afgesproken te willen werken aan een gezamenlijk ambitieplan 2030. Het uitgangspunt voor de gezamenlijke ambitie is om de kwaliteit van het gebied als geheel en de meerwaarde van onze Nationale Parken, natuurgebieden en omliggend landschap beter tot uitdrukking te brengen en de kwaliteit te verhogen. Onze insteek daarbij is wat we WILLEN en wat WEL kan. We willen denken en doen in KANSEN en MOGELIJKHEDEN, waarbij er perspectief wordt geboden voor ondernemers en inwoners om in het gebied te werken, te leven en te recreëren. We willen gaan voor een ambitieplan dat kan rekenen op draagvlak in de samenleving.

## Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030

Op grond van het door de Tweede Kamer vastgestelde Beleidsprogramma Nationale Parken verwacht de Rijksoverheid dat onze Nationale Parken zich in de toekomst ontwikkelen als de iconen voor synergie tussen landschap, natuur, landbouw en erfgoed. Rijk en regio's werken samen aan een kwaliteitssprong, waarbij het initiatief in de gebieden zelf ligt. Op 21 mei 2024 heeft de minister van LNV een Beleidsregel aanwijzing Nationale Parken gepubliceerd. Hierin staan de normen voor nieuwe Nationale Parken. Het is de intentie van de minister dat in 2030 ook alle bestaande Nationale Parken aan de nieuwe norm voldoen. Meest cruciaal voor onze regio is het tweede deel van artikel 2a; *Het gebied (aan te wijzen of erkennen als Nationaal Park) omvat ten minste één aaneengesloten natuurkern van minimaal 1.000 hectare die behoort tot Natura 2000-gebied of onderdeel is van het Natuurnetwerk Nederland, ingebed in het daarmee samenhangende landschapsecologische- en cultuurhistorische systeem*.

Er wordt daarmee voor de middellange termijn ingezet op een ruimere begrenzing van het gebied dat het label Nationaal Park draagt, waarbij de nadruk ligt op synergie en samenhang van natuurgebieden met het omliggend landschap.

De vijf doelen uit het Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 die gelden voor de ontwikkeling van Nationale Parken in Nederland zijn:

- De natuur-, landschaps-, erfgoed- en ruimtelijke kwaliteiten van ieder nationaal park versterken – elk park vanuit de eigen gebiedsidentiteit
- Ieder nationaal park ontwikkelen naar robuustere natuur- en landschapsgebieden met stevige natuurkernen
- De unieke natuurbeleving van elk nationaal park versterken, in balans met de draagkracht van de natuur
- De samenleving steviger met de nationale parken verbinden
- De herkenbaarheid en eenheid van de gezamenlijke nationale parken in Nederland vergroten

## Urgentie

Er staan de komende jaren grote veranderingen in de ruimte op stapel. Opgaven die noodzakelijk zijn voor behoud van natuur, waterkwaliteit, klimaatadaptatie, veiligstellen van energie, voedselproductie en nieuwe woningen. Als we deze ontwikkelingen niet in samenhang met de cultuurhistorische

waarden en het landschap bekijken, dreigt een verarming van de kernkwaliteiten, die juist in ons gebied nog volop aanwezig zijn.

Alle ketenpartners in het publieke en private domein willen vanuit een gedeeld urgentiebesef handelen. Daarbij is het de kunst om zorgvuldig en behoedzaam om te blijven gaan met ons ecologische kapitaal, ons erfgoed en de groene (open) ruimte.

## De magie van het Drents – Friese landschap

### Samen bijdragen aan het grotere verhaal

Hoe kan een duurzaam (be)leefbaar (productie)landschap ontwikkeld worden in synergie met regionale identiteiten (erfgoed), natuur, water, biodiversiteit en ecologisch en culturele waarden van het landschap?

*“Ieder landschap verbergt een verleden waarin een bepaalde logica verborgen zit tussen bodem, water en het gebruik van het landschap” (bron: Dennis Worst – landschapshistoricus)*

De landschapsbiografie maakt het verleden zichtbaar, geeft inzicht en inspiratie voor de ontwikkeling van krachtige streekeigen landschappen. De historie van het landschap kan inspiratie geven voor klimaatadaptatie, herstel van biodiversiteit of inpassing van nieuwe ruimte vragende opgaven (zoals woningbouw en duurzame energie). Dit soort opgaven met zorg inpassen in het landschap draagt bij aan een toekomstbestendige landbouw en een prettige en gezonde leefomgeving.

Een ruimtelijk aantrekkelijk landschap geeft extra betekenis aan een stimulerend vestigingsklimaat voor de (kennis)economie. Het tegendeel is ook waar. Zonder ziel en zaligheid, zonder oprechte aandacht en toewijding voor de ruimtelijke kwaliteiten van het gebied, verliest een (bedrijfs)omgeving haar aantrekkelijkheid voor ondernemers, bewoners en (getalenteerde) jongeren.

In het Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek komen vele ruimtelijke vraagstukken samen. Denk alleen al aan de huidige klimaatopgaven en de ontwikkeling van een toekomstbestendige landbouw. De juridische en bestuurlijke verantwoordelijkheid van de opgaven ligt veelal bij een of enkele partijen in het gebied. Waar we naar toe willen is dat we samen werken aan het behoud en versterking van de kwaliteiten van onze cultuurlandschappen en dat die landschappen tegelijkertijd op een duurzame manier voorzien in de behoeften van de moderne tijd (voedsel, wonen, energie, recreatie enz).

### Onze 6 uitgangspunten:

Het Regionaal landschap Drents-Friese grensstreek, met daarin gelegen Nationaal Park Dwingelderveld, Nationaal Park Drents-Friese Wold en het Holtingerveld, fungeert als een netwerkorganisatie, een **soft power** waarin overheden, natuurbeheerders, agrarische partijen, ondernemers, bewoners, kennispartijen en hieraan gelieerde en onderscheidende achterbannen **elkaar aanspreken, samenwerken en voorsorteren** om natuur- en landschapsbeheer te verbeteren, beleving te versterken, (spannende) innovatieve projecten een podium te geven, duurzaam ondernemerschap te bevorderen. Het gebied is niet scherp begrensd. We werken aan een ontwikkeling, waar ruimte is om te vergroten of te verkleinen.

Het Overlegorgaan Regionaal Landschap wil een **voorloper** zijn, een katalysator, **aanjager en bestuurlijk klankbord** voor de middellange en lange termijn **perspectieven**; integraal, ontwerpend, innovatief met natuur en (cultuur)landschap.

Genoemde partijen willen met elkaar beweging creëren om een **samenhangend en gelaagd verhaal vorm te geven** gericht op de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en het met elkaar enthousiast omarmen van ons Regionaal Landschap. Een verhaal waarin landschap, natuur, landschapsecologie, cultuurhistorie, erfgoed, het DNA van bewoners, recreatie, voedselproductie en onderscheidende bedrijvigheid een vanzelfsprekende plek krijgen.

Het Regionaal Landschap zet in op een **gedragen en gezamenlijke visie voor het gebied** die natuur en landschap versterkt, de biodiversiteit stimuleert en de kwaliteit van de leefomgeving vergroot. De verbinding wordt versterkt tussen het landelijk gebied en de dorpen en het stedelijk gebied. **Natuur, cultuur, erfgoed en landschap worden met elkaar verweven.**

Als soft power zijn we **uitnodigend** en activerend aan ondernemers en organisaties om met ons mee te doen en **geven** we elkaar **de ruimte** om te experimenteren en verantwoordelijkheid te nemen.

**Bezie de natuur en de omgeving als een geheel.** Natuurherstel zal ook buiten de Nationale Parken en Natura- 2000 gebieden zelf dienen plaats te hebben om tot herstel van ecosystemen en biodiversiteit te komen.

## **Te onderscheiden programma's en strategische doelen**

De komende jaren werken we langs vijf strategische programmalijnen. De programma's worden ingestoken vanuit een doel. We zoeken altijd naar verbinding met de andere doelen en opgaven in het gebied. Innovatie en vernieuwing passen bij onze ambitie om voorloper en aanjager te zijn. In alle programma dragen we door middel van (fundamenteel) onderzoek bij aan goede voorbeelden en vernieuwing.

### **1. Natuur, landschap en erfgoed**

#### *Uniciteit landschap blijven borgen en verlevendigen*

Regionaal Landschap Drents Friese grensstreek heeft een unieke, eigen, autonome Europese kwaliteit. In zowel de natuur- als de landbouwgebieden liggen (sporen van) zeer uiteenlopende historische landschappen die samenhangen met de bijzondere geologische ondergrond en duizenden jaren van menselijke activiteit. Activiteiten die eeuwenlang hand in hand gegaan zijn met natuur en waterkwaliteit. Binnen het Regionaal Landschap ligt ook Unesco werelderfgoed Kolonie van Weldadigheid en meerdere beschermde dorpsgezichten en weidse zichtlijnen.

Wij ontwikkelen een gezamenlijke visie op de samenhang van kernkwaliteiten van het landschap en hoe we die blijvend zichtbaar en beleefbaar willen houden.

### **2. Natuurbeleving en toerisme en recreatie**

#### *aantrekkingskracht streekeigen DNA verzilveren*

Het Regionaal Landschap draagt bij aan de recreatieve ontwikkeling van het gebied voor zowel bewoners als voor bezoekers uit binnen- en buitenland. Het duurzaam beleven van natuur, landschap en erfgoed staan daarin centraal. Dat doen we door de kwaliteit van voorzieningen verder te verbeteren en natuur, landschap en erfgoed beleefbaar, toegankelijk en bereikbaar te houden. Om voorzieningen op peil te houden, is ook economische ontwikkelruimte voor ondernemers in de recreatiesector van belang.

We ontwikkelen een ambitie op natuurgerichte recreatie waarbij de meest kwetsbare delen van gebieden worden ontzien zodat natuur voldoende ruimte krijgt en waarin ook het (productie)landschap tussen de natuurgebieden een aantrekkelijke groene bestemming voor duurzame recreatie en buitensport wordt. Onze grootste doelgroep zijn recreanten uit de regio.

Vanwege de unieke kwaliteiten willen we ook zichtbaar en herkenbaar zijn voor (inter)nationale bezoekers.

### 3. *Vitale landbouw*

#### *ruimte blijven bieden aan duurzame voedselproductie*

(Meer dan) de helft van de grond in het Regionaal Landschap heeft een agrarische bestemming. We spannen ons in om ruimte te blijven geven aan duurzame voedselproductie met een goed economisch verdienmodel voor de landbouwbedrijven. Een landbouwsector die bijdraagt aan een fraai landschap, vitale leefomgeving en een gezonde voeding.

We ontwikkelen en verzamelen de goede voorbeelden en dragen die samen uit.

### 4. *Wie we zijn*

#### *Verbinding Nationaal Park & samenleving versterken en omarmen*

Juist de afwisseling van bossen, oude essen, heidevelden, venen, agrarische grond en beekdalen maken het gebied (recreatief) aantrekkelijk. Net als de authentieke es- en lintdorpen met hun bijzondere brinken en laanstructuren. Het Regionaal Landschap biedt het beste van het oude en het nieuwe Drenthe / Friesland. Een onverslaanbare combinatie.

We vernieuwen landschappen door: het verleden als raadgever te benutten; de historische gegroeide identiteit van een gebied te respecteren; oude elementen en structuren te gebruiken, te versterken of te vernieuwen om de toekomstige wensen vanuit de omgeving in te passen.

We doen dit door gezamenlijke ambities te formuleren, adviezen te geven en inspirerende voorbeelden in de etalage te zetten.

### 5. *Participatie, communicatie en educatie*

Het Regionaal Landschap is een gebied en ook een beweging van mensen die zich hiervoor willen inzetten.

Participatie, communicatie en educatie vormen de brug voor mensen om zich aan te sluiten bij die beweging. Of je nu de handen uit de mouwen steekt als vrijwilliger, je kennis over de natuur vergroot, iets leert over bos- en weidevogels of je mening geeft over de grote klimaatvraagstukken waar we voor staan: het zijn allemaal manieren om de beweging voor een groene, gezonde en vitale leefomgeving te versterken.

We zetten in op educatie en communicatie nieuwe stijl, waarbij iedereen wordt uitgenodigd en gestimuleerd om aan te haken, mee te denken en samen al ontdekkend ons Regionaal Landschap veelkleuriger, gelaagder en sterker te maken. We zorgen met diverse middelen voor kennisvermeerdering en kennisdeling voor het opbouwen van een gezamenlijke kennisbasis. Deze gedeelde kennis maakt het ons mogelijk om met adviezen en plannen te komen met een zo groot mogelijk positief effect op brede welvaart.

We laten via een goede communicatie- en educatiestrategie zien wat we doen en waarom. Hiermee dragen we bij aan begrip en trots op de regio. De communicatiekracht van alle partners wordt gebundeld om een stevig netwerk binnen ons Regionaal Landschap te creëren. Samenwerking, in lopende projecten en in nieuwe initiatieven, vormt de basis voor groei en succes in ons Regionaal Landschap.

## Tot slot

### Brede welvaart

Het concept van brede welvaart sluit nauw aan bij deze houtskoolschets van voorgenomen ambities. Concreet wordt Brede welvaart soms ook vertaald in de 17 duurzaamheidsdoelen (Sustainable Development Goals – SDG). Wanneer we samen werken aan de ambities zoals in dit document verwoord, dragen we ook bij aan de duurzaamheidsdoelen. De belangrijkste zijn Leven op land en Leven in water, Schoon water, Verantwoorde consumptie en productie, Goede gezondheid, Duurzame gemeenschappen en Klimaatactie.

Van de focus op consumptie en BBP naar een meervoudige focus op kwaliteit in de breedste zin van het woord: groei van biodiversiteit, sociale groei, verantwoorde consumptie en productie, hechte gemeenschappen, schoon water, schone lucht, ruimte voor re-creatie etc. Er zijn meer vormen van groei mogelijk dan alleen de smalle economische groei. Brede welvaart laat zien hoe economische ontwikkeling, ecologie en klimaat onze welvaart en ons welzijn beïnvloeden. Brede welvaart gaat over onze kwaliteit van leven en de kwaliteit van onze samenleving.